

Bernard Lievegoed

Basisonderwijs

Vrijeschool

Palmpasen en Pasen

Jaarfeestenboekje

De lente kondigt zich aan en ziet zich vertegenwoordigd
in deze jaarfeesten.

Bernard Lievegoed

Basisonderwijs

Vrijeschool

Inhoudsopgave

Jaarfeestenboekje

ACHTERGROND PALMPASEN	4
Het begin van de Goede Week...	
VOORBEREIDINGEN PALMPASEN	5
Palmpasen stok	
PALMPASEN LIEDJES	6
Palmpasen, met je groene tak	
Palmpasen, buiten in de zonneschijn	
Als het lente wordt	
Beveel gerust uw wegen	
ACHTERGROND PASEN	7
Palmpasen met je groene tak	
Palmpasen buiten in de zonneschijn	
PAASLIEDJES	11
Haasje in de groeve	
Haantje op een stokje	
De paashaas, die is weer in het land	
De klokken van Pasen	
RECEPTEN VOOR PASEN	13
Natuurlijk geleverde eieren	
Boterlammetje	

ACHTERGROND JAARFEEST PALMPASEN

Palmpasen: het begin van de Goede Week

Met het vrolijke Palmpasen begint de Goede Week, die eindigt op Stille Zaterdag; in deze week overdenk je het lijden en sterven van Christus. Je gaat dus van gejuich naar tranen.

Palmpasen. Een zondag die vroeger gevierd werd met het beschilderen van eieren (hoe meer, hoe beter) en met het maken van een palmpasenstok. Een feestelijke zondag was het. En dat klopt ook wel met de oorsprong van dit feest.

Jezus hield op de oorspronkelijke dag van Palmpasen intocht in Jeruzalem. Hij reed op een ezeltje; de pelgrims die naar de stad getrokken waren om het joodse feest van Paschafeest te vieren, haalden hem in als de langverwachte Verlosser en Koning van de Joden en wuifden hem toe met palmtakken.

De palmpasenstok

Een typisch attribuut van Palmpasen is de palmpasenstok, die door kinderen wordt gemaakt en gedragen. Met hun groen herinneren de stokken aan de palmtakken van de pelgrims in Jeruzalem. Maar ook geeft de palmpasenstok in meer algemene zin de komst van de lente aan. De palmpasenstok is niet in alle regio's hetzelfde. Meestal is de basis een kruis van latjes of twee dunne takken. De versiering bestaat vaak uit wat groen, gekleurde eieren en slingers met snoep. Ook zie je vaak een hoepel of rad, dat de zon symboliseert. Bovenop prijkt een mooi broodhaantje. In feite bestaat de palmpasenstok dus uit christelijke en

heidense symbolen naast elkaar. De kranen van rozijnen en andere versierse-len (bijvoorbeeld gedroogde appeltjes en nootjes) doen ons denken aan de natuur die weer tot leven komt.

Belangrijke dagen in deze week:

- Witte Donderdag, de dag waarop Het Laatste Avondmaal wordt genuttigd
- Goede Vrijdag, de dag van de kruisiging van Jezus
- Stille Zaterdag, de dag waarop Jezus in het graf wordt gelegd
- Pasen, de wederopstanding van Jezus uit de dood

De palmpaasoptocht

Deze optocht zou een weerspiegeling kunnen zijn van de intocht van Jezus in Jeruzalem, maar we kunnen deze optocht ook verbinden aan de lampionnenoptocht die gelopen wordt met Sint Maarten. In zekere zin zijn de optochten elkaars tegenpool. Met Sint Maarten wordt het laatste leven uit de aarde naar binnen gebracht en lopen de kinderen in het donker. Met Palmpasen wordt het leven naar buiten gebracht en lopen de kinderen overdag.

VOORBREIDINGEN VOOR PALMPASEN

Het kruis en de basisversiering.

Dit is om te beginnen een klusje voor handige vaders en moeders. Neem twee houten latjes van 50 en 65 cm en spijker het korte latje op het lange. Sla aan de voor- en achterkant elk twee korte spijkertjes in; zorg dat ze niet uitsteken aan de andere kant.

Nu kunnen de kinderen (onder toezicht) aan het werk: Knip een brede reep van zo'n 8 cm af van een rol crèpepapier. Zet het uiteinde van de reep vast aan de onderkant van de lange stok. Het beste gaat dit met een meubelnietje, maar een spijkertje of punaise kun je ook gebruiken. Wikkel dan het crèpepapier van onder naar boven om het kruis, ga weer terug naar het punt waar de latjes elkaar kruisen en omwikkel ook het korte latje. Zet het crèpepapier weer vast en knip het zonodig af. Je hebt nu een mooi groen kruis.

Uitbreiden van de basisversiering

Als je wilt, kun je nu de basisversiering nog wat uitbreiden. Maar deze stap kun je ook overslaan en meteen doorgaan met stap 3.

Knip een tweede reep crèpepapier af met een andere kleur, zorg dat deze reep smaller is dan de eerste. Zet hem dan in het midden van het kruis vast en wikkel de reep één voor één om alle vier uitsteeksels van het kruis. Telkens ga je eerst naar het uiteinde en dan weer

terug, op zo'n manier dat de reep zichzelf steeds kruist. Tip: in plaats van crèpepapier kun je ook raffia nemen, reepjes stof, band of kant.

Slingers en strikken

Het kruis is klaar, nu ga je er een echte palmpasenstok van maken. Rijg aan een dun touwtje rozijnen, en aan een ander touwtje gedroogde abrikozen. Natuurlijk kun je ook ander gedroogd fruit gebruiken. Bind dan de touwtjes aan de dwarslat van links naar rechts.

Knip dan twee smalle stroken van crèpepapier in een kleur die je nog niet eerder hebt gebruikt. Maak er twee mooie strikken mee aan elk uiteinde van de dwarslat.

Het broodhaantje

Zelf een broodhaantje bakken is natuurlijk wel zo leuk. Maak hiervoor brooddeeg; per haantje heb je 100 gram meel nodig. Vorm het deeg als een broodje. Buig dan de twee uiteinden van het broodje naar boven. Maak vervolgens een puntje aan beide uiteinden en vorm tenslotte de kop en de staart. De kop krijgt nog een rozijnenoogje.

Tip: als herinnering aan de "echte" palmtak kun je nog wat groen uit de tuin toevoegen aan de palmpasen stok. Buxus is erg geschikt.

PALMPASEN LIEDJES

Palmpasen, met je groene tak

5 Pal - lem - pa - sen, met je groe - ne tak, zwaai hem - heen en weer!

9 Pal - lem - pa - sen, zin - gen met je tak, lo - ven - wij de Heer.

12 Wil - len met groe - ne twij - gen, ons eer - bie - dig
nei - gen, lo - ven wij de Heer.

The musical score is written on four staves in a single system. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody consists of quarter and eighth notes. The lyrics are written below the notes, with line numbers 5, 9, and 12 indicating the start of each line. The piece concludes with a double bar line.

Palmpasen, buiten in de zonneschijn

5 Palm - pa - sen, Palm - pa - sen, bui - ten in de zon - ne - schijn, wij
dra - gen een stok met een haan - tje er op. Lo - pen in een
10 lan - ge rij en zin - gen nu al - len: "Palm - pa - sen maakt blij!"

The musical score is written on three staves in a single system. The first staff begins with a treble clef, a key signature of two sharps (D#), and a 4/4 time signature. The melody consists of quarter and eighth notes. The lyrics are written below the notes, with line numbers 5 and 10 indicating the start of each line. The piece concludes with a double bar line.

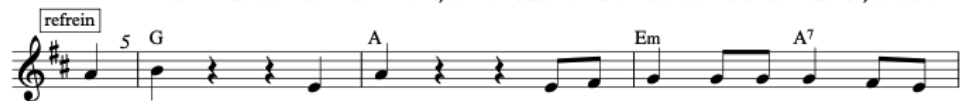
Als het lente wordt

couplet

1. Ik heb in de wei al lam-me-tjes zien staan en die had-den wit-te vacht-jes aan.

refrein

O, ja! O, ja! Het wordt len-te, ja, ja, en de

bo-men wor-den groen en we heb-ben zo'n zin om iets leuks te doen. En de

poes op't bal-kon roept: "Mi-auw, mi-auw, mi-auw, ik zit

lek-ker in de zon, mi-auw, mi-auw, 'k heb ge-noeg van de kou!"

2. Ik heb door de lucht een vlindertje zien gaan
en het had twee gele vleugeltjes aan.

Refrain: O, ja! ...

3. Ik heb in het gras de krokusjes zien staan
en daar zaten paarse blaadjes aan.

Refrain: O, ja! ...

Befehl du deine Wege (1)

Beveel gerust uw wegen

Gezang 427

t. Paul Gerhardt (1607-1676)

m. Hans Leo Hassler* (1564-1612)

v. Bernard ter Haar (1806-1880)

1. Be-fiehl du dei - ne We - ge und was dein' Her-ze kränkt, der al - ler-treu - sten Ple - ge des,
1. Be - veel ge - rust uw we - gen, al wat u 't har - te deert, der trou - we hoed' en ze - gen van

7
der den Him - mel lenkt. Der Wol - ken, Luft und Win - den gibt We - ge, Lauf und
Hem, die 't al - re - geert. Die wol - ken, lucht en win - den wijst spoor en loop en

12
Bahn, der wird auch We - ge fin - den, da dein' Fuß ge - hen kann.
baan, zal ook wel we - gen vin - den waar - langs uw voet kan gaan.

ACHTERGROND JAARFEEST PASEN

Pasen is een feest, dat elk jaar op een wisselende datum valt.

Het wordt gevierd op zondag, volgend op de eerste volle maan na de voorjaarsevening.

Het 'groeien' van de maansikkel is 's avonds leuk om met kinderen te volgen.

Het verhaal gaat ook dat je met Pasen een haas in de maan kunt zien...

De grote jaarfeesten, die elke Vrije School viert, zijn verbonden met de vier seizoenen: Pasen met de lente, Sint Jans met de zomer, het Michaelsfeest met de herfst en Kerstmis met de winter.

Pasen is het feest van de opstanding. In de kerk ligt de nadruk - naast een nieuw begin van het kerkjaar met onder andere de nieuwe jaarkaars – vaak nog op het lijden wat vooraf gaat aan de opstanding. De muzikale Passies gaan ook over het lijden en de kruisiging. De opstanding - wat het werkelijke Pasen is, heeft minder aandacht. Misschien omdat het moeilijker voor ons is om in mee te gaan? Of misschien dat de kerk ons vroeger niet 'bewust' wilde laten worden?

De opstanding van Christus na zijn kruisdood is eigenlijk pas voor oudere kinderen te begrijpen. De antroposofie voegt daar de opstanding van het 'ik' aan

toe, wat voor volwassenen een extra verdiepingsmogelijkheid biedt. Als we de leeftijdsperiode (of ontwikkelingsfasen van Rudolf Steiner) bekijken, dan wordt het Ik geboren met 21 jaar. Pasen biedt ons de mogelijkheid om het Ik alsnog geboren te laten worden, mochten we daaraan voorbij gegaan zijn met onze 21 jaar of om jaarlijks die Ik-kracht te versterken.

Met kleine kinderen kunnen we het paasfeest het beste vieren door hen te laten beleven hoe in de natuur alles opnieuw tot leven komt. Ga met ze naar buiten! Hoor de vogels zingen, kijk naar de bloemen, plant viooltjes en ga samen

vroeg op om de natuur wakker te zien worden en die groeikracht te ervaren. Gedurende de wintertijd waren planten onder de aarde in diepe rust verborgen; met Pasen zien we overal in de natuur de krachten van het licht. De knopjes die de hele winter dicht waren zijn opgezwollen en soms al opengebarsten. Nu zien we het klein hoefblad, de bosanemoontjes, het speenkruid en andere voorjaarsboden uit de aarde te voorschijn komen. Dit jaar zijn alle planten, bomen en struiken bijzonder vroeg en hebben we een uitbundige lente.

De eieren en de paashaas die de eitjes komt brengen, gelden als symbolen voor Pasen en stammen nog uit de tijd van de Germanen. Zij kunnen, naast dat ze plezier geven, als beelden zorgen voor een geestelijke achtergrond en daar kinderen gevoelig voor en 'snappen' ze zonder dat wij het ze hoeven te vertellen. Het ei gold heel vroeger als iets heiligs. Het is het symbool voor het ontkiemende leven. De paasbode die de kinderen de eieren brengt is de haas. Hij heeft bijzondere eigenschappen; de haas is een vreedzaam wezen, dat oog heeft voor de noden van een ander en zonder zelfzucht alles doet om een ander te redden. Daarmee beeldt hij de eigenschappen uit die ook Jezus ons laat zien. Met als hoogtepunt Zijn sterven voor ons mensen om ons volgens de kerk zo te 'redden'.

Zo is Pasen het feest van de opstanding en het licht worden. Het geeft nieuwe impulsen en nieuwe groeikracht. Niet alleen in de natuur, maar ook in jezelf. Nieuwe dingen zijn in deze periode makkelijker te ontwikkelen. De opstanding va het 'ik' maakt het ons bewust wat we doen en maakt ons sterk voor de komende zomer. Omdat die nieuwe impulsen ruimte nodig hebben, zijn we teruggekomen bij de vastenperiode met zijn reiniging en loslaten. Misschien kunnen we hier nog een klein stukje van meepakken? Bijvoorbeeld door het huis op te ruimen en goed schoon te maken en/of een reinigingskuurtje van thee of sappen te doen.

**Wanneer uit de wereldwijden
de zon spreekt tot het menselijk gevoel
en vreugde uit de ziele diepten
zich met het licht verenigt in het zien,
dan trekken uit de omhulling van het zelf
gedachten weg naar ruimteverten,
en binden vaag bewust
het mensenwezen aan het geesteszijn.
(weepspreuk paasstemming)**

PAAS LIEDJES

Haasje in de groeve

Haas-je in de groe - ve zat en — sliep, zat en — sliep. Ach, klein haas-je,
8
ben je ziek, dat 'k je niet meer hup - p'len zie? Haas-je hup, haas-je hup, haas - je hup.

Haantje op een stokje (1)

Haan - tje op een stok - je, be - delt om een brok - je.
5
Be - delt om een stuk - je brood, an - ders gaat ons haan - tje dood.

De Paashaas, die is weer in het land

Hetty Scheuer (*1938)

De Paas- haas, de Paas- haas, die is weer in het land. En aan zijn e - ne poot - je, daar
8
hangt een gro - te mand. Die mand zit vol met ei - e - ren, bim, bam,
13
bei - e - ren. En vol - gend jaar komt hij weer - om, bim, bam, bom.

De klokken van Pasen

De klokken van Rome
canon

Joop Schouten (1907-1983)

1
De klok - ken van Pa - sen gal - men zo luid. Hal -
(Ro - me)
5 le - lu - ja, Hal - le - lu - ja! Sur -
9 re - xit Chris - tus, Hal - le - lu - ja!

De oorspronkelijke titel van deze canon is *De klokken van Rome*. Waar in de Protestantse traditie de *Paashaas* het symbool is van het brengen van de paaseieren aan de kinderen, zijn dat in de Katholieke traditie de *Klokken van Rome*.

De kerkklokken vliegen op Witte Donderdag naar Rome en keren terug tijdens het *Gloria* in de *Heilige Mis*. Ze hebben uit Rome eieren meegenomen die ze verstopt hebben voor de kinderen. Paasmorgen mogen de kinderen ze gaan zoeken. Dit is de verklaring die aan de kinderen gegeven wordt waarom de kerkklokken niet luiden van Witte Donderdag tot en met Stille Zaterdag.

De vliegende kerkklokken worden vaak afgebeeld met engelenvleugeltjes.

RECEPTEN VOOR PASEN

Natuurlijk geverfde eieren

Waar het gebruik om eieren te verven vandaan komt is niet zeker. Er zijn bronnen die zeggen dat het een oud voor-christelijk gebruik is, maar er zijn ook bronnen die beweren dat het pas in de 19e-eeuw is ontstaan. We weten het niet zeker. Wat we wel weten, is dat het een gezellige bezigheid is, die tot de verbeelding spreekt.

Natuurlijke kleurstoffen

Eieren kun je prima verven met natuurlijke kleurstoffen. Zo worden eieren bruin als we gele uischillen gebruiken, geel als we kurkuma nemen, en blauwgrijs als we bosbessen gebruiken (en er zijn nog vele andere variaties te bedenken, probeer het vooral uit!)

Het verstoppjen van de eieren is een eeuwen-oud gebruik, het stamt al uit de Germaanse tijd. Een ei symboliseert vruchtbaarheid en nieuw leven. Dat is niet toevallig, want als een kip in haar eigen natuurlijke ritme eieren legt dan doet ze dat niet elke dag, maar na de winter pas, in de lente. Stop je een ei in de aarde, dan wordt die daar ook vruchtbaar van, was de gedachte, en dat is het idee waaruit ons verstoppjen van de paaseieren is voortgekomen.

Werkwijze

Het is niet moeilijk om eieren op deze manier te verven. Bedenk wel dat witte eieren makkelijker te verven zijn dan bruine eieren.

Neem een pan van RVS (of een -oude- pan die mee mag kleuren), een doos eieren, en de kleurstoffen van jouw keuze.

Doe de eieren die je eerst wilt kleuren in een pan, vul de pan met water zodat de eieren onder staan en zet hem op het vuur. Voeg twee eetlepels azijn toe. Azijn zorgt ervoor dat de kleur beter opgenomen wordt. Voeg dan de uischillen toe, gebruik er zoveel als je maar hebt.

Doe het deksel op de pan en breng het water eerst aan de kook. Zet het vuur dan iets zachter, en laat het geheel 12 minuten koken.

Haal de eieren uit de pan en leg ze te drogen. Gooi het water weg.

Dit kun je weer opnieuw doen met nieuwe eieren en andere kleurstoffen. Je kunt ook experimenteren. Sommige planten en groenten geven veel meer kleur af dan je zou denken, andere veel minder! Erg leuk om samen met kinderen te doen. En zijn de eieren klaar? Dan kun je ze natuurlijk beschilderen met allerlei motieven en voorstellingen.

Tip:

Gebruik materialen uit de natuur zoals bijvoorbeeld varen blad, wikkel deze om het ei en gebruik een afgeknipte panty om het ei in te verpakken. Leg het zo in het verfbad van jouw keuze!

Boterlammetje

Een boterlammetje hoort op de paas-ontbijt tafel. Het maken van boterlammetjes is al heel oud, al van de zeventiende eeuw. Het ontstaan van het boterlammetje zou afkomstig zijn van boeren uit de Krimpenerwaard. Deze boeren wilden hun grasboter-boter gemaakt van de melk van koeien die voor het eerst weer in de wei hebben gestaan- op een feestelijke manier aan hun landheer aanbieden. s 'Winters werden de vormpjes uit beukenhout gesneden.

Er zijn niet alleen vormen van lammetjes, maar ook van kippen, schapen en hanen te koop.

Bereiding

Overgiet een houten vorm met kokend water en laat de vorm hier vijf minuten in liggen (zet er iets zwaars op zodat de vorm niet naar boven komt drijven). Leg de vorm gedurende 24 uur in heel sterk gezouten water. 1 eetlepel zout op 1 liter water. Laat de vorm uitlekken en dep een beetje droog. Vul nu de helften met zachte, maar niet te weke boter en druk deze met een breed mes stevig aan. Druk beide gevulde helften stevig tegen elkaar en vul zonodig aan de onderkant nog wat boter bij. Leg de vorm nu minstens 1 uur in de koelkast.

Ga daarna met een puntig mesje langs de onderkant van het boterlammetje en neem de helften van de vorm voorzichtig weg. Mochten de helften loslaten, druk ze dan voorzichtig tegen elkaar aan. Maak desgewenst van rozijnen oogjes. Steek een takje peterselie in de bek.

Je kunt twee of meer lammetjes achter elkaar maken. Spoel de vorm dan eerst warm en daarna koud af.

